

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradišče štev. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Številka telefona 552. Naročnina za ozemlje SHS: letna K 180, za pol leta K 95, za četrta leta K 50, mesečno K 20, za inozemstvo mesečno K 10 več. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO IV.

LJUBLJANA, dne 8. oktobra 1921.

ŠTEV. 107.

Notranja politika.

Vesti o uspešnosti akcije Stojana Protiča so zelo nejasne; opozicijski listi še vedno povdarjajo napredovanje njegovih konferenc z voditelji opozicije, dočim vladno časopisje venomer dokazuje neuspeh njegove dosedanje akcije ter opozarja na to, da je bivši ministrski predsednik dobil od svojih ožjih političnih prijateljev striktno direktivo, naj opusti svojo sedanjo sabotažo parlamentarnega dela in naj položi prisego. Mi imamo utis, da so vse vesti o Protičevih uspehih zelo pretirane in predstavljajo za enkrat samo želje in nejasne cilje, ki za njimi stremijo vse one stranke, ki niso glasovale za ustavni zakon. Brezdvomno je večina radikalne stranke za sedanjo obliko ustave, ter je Nikola Pašić še vedno ona avtoriteta, ki proti njej vsa politična pretkanost Stojana Protiča ne bo mogla v bližnji bodočnosti uspeti. Vsi tisti, ki računajo s tem, da bo preko noči prišlo do velikih, do korenin državnega življenja segajočih notranjopolitičnih izprememb, so za enkrat v zmoti in se preveč vdajajo nerealnim kombinacijam, ki le počasi zorijo in se tvorijo v problematično delovno večino. Kajti opozicija je v svojem negativnem boju deloma zašla in si prisvojila gesla, ki jih ne bo mogoče preko noči preustrojiti in jim dati stvarnejšo in konstruktivnejšo vsebino. Tega se te stranke dobro zavedajo in samo iz tega spoznanja si moremo razlagati nekatere politične enunciacije današnjih dni, ki jim manjka potrebna resnost in ves kontakt z resničnimi potrebami države, brez ozira na to, ali vlada ta skupina ali druga. Vsa ona ostra in brezobzirna kritika vladnega dela, vsi osební izpadi in večkrat očitno hlastanje po napakah, kar je po sebi zdravo, ker pomeni čiščenje nazorov in kontrolo javnega življenja, po našem mnenju pri nas gre mnogokrat predaleč in izgubi pri tem svojo prepričevalno moč za vse uvidevne in trezno misleče kroge te ali one stran-

ke. Vendar je to samo prehodni pojav in ne pomeni za nas drugega, kot politič. šolanje v novih razmerah, o katerih imajo široke mase in žalibog tudi nebroj inteligentov še jako meglene pojme, ker si državni mehanizem predstavljajo mnogo preveč idealno in naivno. Zato je tudi presoja mnogoterih političnih vprašanj pri nas tako nestvarna in diletantska.

Mnogo se pri nas govori v najnovejšem času o tvorbi nove stranke v Sloveniji. Ta pojav sam po sebi ni razveseljiv, ker pomeni novo cepljenje moči in odstranitev od idealnega razmerja dveh strank, ki si sledita v vladi in zastopata glavni dve nasprotni gesli javnega življenja. Od tega ideala se pa, po sedanjem razvoju soditi, zaenkrat čisto oddaljujemo, ker je nova slov. stranka na vidiku, oziroma se zopet poraja že pokopana slovenska politična orientacija iz polpretekle dobe. Da imajo ti krogi največ sorodnega s konser. srbijansko rad. stranko, je jasno. Zaenkrat izgledov novega strankarskega pokreta nečemo obravnavati, in pripomnimo samo, da je to gibanje precej v korist opozicijskega radikalnega tabora, ki spremlja rojstvo slovenske radikalne stranke z velikim zanimanjem in z mnogoterimi opazkami. S stanovskega stališča moramo povdariti, da je nam v najbližji bodočnosti glavno okrepitev stanovskih organizacij, ki so še jako šibke in jim bo treba očitno še nekaj razočaranj in večjega pritiska dnevnega gospodarskega položaja, da se bodo bolj strnile. Mi vidimo zaenkrat v tem edini porabno pot za okrepitev stanu in za uspešnost njegovih zahtev. Drugi stanovi so na tem potu že bolj napredovali; tudi drugje je naš stanovsko zavednejši in ima enotnejše nazore o vseh svojih zadevah. Dokler pri nas stanovska organizacija ne dožori tako daleč, da bo vsak posameznik smatral njeno usodo za svojo, bomo tičali v starih, ne več porabnih splošnih geslih, ki so jih nove razmere popolnoma zavrgle in ne bomo dobili tiste zveze z javnim življenjem, ki je danes

za uspešni interesni boj potrebna. Le iz stanovske organizacije in njenih postolotov, ki jih rodi sporazum večine, vodi most v širše politično življenje. Na tem mestu smo že večkrat ta nedostatek naših vrst ugotovili in moramo ob priliki nove politične orientacije zopet poseči k njemu. Posamezna politična stranka more biti uspešna samo takrat, ako je njen notranji organizem v podrobnosti razvit in more venomer nuditi potrebni material in vsa nastajajoča gravamina. Vendar moramo takoj pripomniti, da smo podali le splošno sliko sedanjih tvorb v stanovskem in političnem življenju. Brezdvomno pa se bodo pri tem mnogokateri nazori ponovno razčistili in se bodo tvorila nekatera nova načela, ki bodo morda zdrava in bodo blagodejno vplivala na konsolidacijo razmer, ker bodo pomedla z ukoreninjenimi predsodki, vsled katerih je naše javno življenje dozdaj večkrat preveč stagniralo in ni moglo stopiti v brzi tok dogodkov.

Prva plenarna seja spopolnjene trgovske in obrtniške zbornice.

V četrtek, 6. oktobra se je vršila v sejni dvorani prva plenarna seja spopolnjene trgovske in obrtniške zbornice, katere se je udeležilo 38 zborničnih svetnikov. Sejo je otvoril predsednik g. Ivan Knez s kratkim pozdravom novoimenovanih članov, zastopnikov ministrstva za trgovino in industrijo, sekijskega svetnika dr. Marna in okrajnega glavarja dr. Rateja.

Sekijski svetnik dr. Marn je izrazil v svojem govoru zadovoljstvo, da so končno prvič zbrani zastopniki gospodarskih krogov cele Slovenije v svoji poklicni organizaciji in povdarjal važnost zborničnega delovanja za gospodarsko povzdigo in za konsolidacijo države. Člani zbornice, ki so bili dosedaj razven na gospo-

darskem polju vedno aktivno delavni tudi v stanovskih organizacijah, dajejo najboljšo jamstvo, da bo izpopolnjena zbornica prinesla nov pokret v naše gospodarsko življenje in ji želi pri tem delu popolnega uspeha.

Za samostojno zbornico za ozemlje bivše Štajerske.

Nato je gospod Ivan Rebek iz Celja prečital v imenu novo imenovanih članov iz bivše Štajerske in Prekmurja izjavo, da stojijo prejkoslej na stališču zahteve po ustanovitvi samostojne trgovske in obrtniške zbornice za bivšo Štajersko in Prekmurje in to tembolj, ker bo Slovenija v smislu ustave razdeljena na dve pokrajinski oblasti. Izjava je bila sprejeta na znanje.

Pozdrav kralju.

Pred prehodom na dnevni red je predlagal predsednik g. Knez, da pošlje zbornica njegovemu Veličanstvu kralju Aleksandru udanostni pozdrav. Zbornični člani so vznok soglasja vstali raz sedeže in zaklicali našemu vladarju trikrat Slava in živio!

Nato je zbornični predsednik prečital markanten programni govor in poslovno poročilo, ki ga dobesedno prinašamo.

Programni govor predsednika trgovske in obrtniške zbornice.

Gospodali

Konstatiram sklepčnost današnje plenarne seje in otvarjam zborovanje. Dovolite gg. tovariši, da Vas danes, ko se prvič zbiramo na plenarno zborovanje, v imenu zborničnega predsedstva kar najpristrčneje pozdravljam. Prepričan sem, da nas vse preveča ena želja, da v tej najvažnejši gospodarski korporaciji v Sloveniji delujemo prijateljsko in harmonično za povzdigo naše industrije, trgovine in obrta ter za povzdigo občnega blagostanja v naši ožji in širši domovini. Vse nas preveča živa ljubezen in udanost do naše le-

Kronika razvoja hranilnic.

(Dalje.)

II. Vendar niti eden niti drug teh predhodnih tipov naših modernih zastavljalic, ki spremljajo, dasi tehnično niso sorodni institut, poznejšo organizacijo hranilnic, ni znal pritegniti in mogel plodonosno naložiti neznane kapitale, ki so ležali mrtvi skriti ali zakopani neznano kje, in na ta način omejiti izkoriščanje ljudi od privatnih izposojevalcev. Idejo potrebne varnostne denarne hranilne organizacije propagira prvi l. 1611 v razpravi o zastavljalicah Francoz Hugues Delēstre in poudarja, da se mora predvsem mezdnemu delavstvu dati priložnost, da varno naloži in obrestuje svoje majhne prihranjake, da jih po potrebi lahko brez ovir zopet dvigne. Enaka načela zastopa popularni pisatelj Daniel Defoe v Angliji l. 1697 v študiji »essay on projects«, toda praktični uspeh je doseglo to negotovo iskanje še le sredi osemnajstega stoletja, ko so novi humanistični toki začeli delovati za zboljšanje gospodarskega stanja revnih industrialnih slojev. Prvi pravi uspeh novega gibanja

je bila ustanovitev »Ersparnisskasse« v Hamburgu l. 1778. Družba rodoljubov, ki so uresničili ustanovitev prve novodobne hranilnice modernega tipa, ki se je rapidno razširil po celem kontinentu, je proglašala v ustanovnem oklicu, da je namen zavoda »dati malim, pridnim ljudem, služabništvu, dninarjem in delavcem ter mornarjem priložnost pri malenkostih nekaj prihraniti in težko odtrgane svote varno naložiti na obresti, in upa, da bo s tem dana vzpodbuda drugim, da si s pridnostjo privarčujejo denar in postanejo državi koristni in važni.« Sicer je bil že l. 1765 ustanovljen prvi hranilni zavod »Herzogliche Leihkasse v Brunšvigu«, ki si je stavil program posredovati zastavna in hipotekarna posojila, toda samo premožnim stanovom.

III. Hranilnicam po bistvu podobne denarne institucije so bile kumulativne sirotinske blagajne, ki segajo v svoji zgodovini do 16. stoletja nazaj. Njihova zgodovina je po posameznih pokrajinah zelo različna in pestra, ker jih je zakonodajstvo včasih favoriziralo, drugič pa so se upravna načela zopet obračala z vso brezobzirnostjo proti njim. Prva organizacija za upravo sirotinskega

denarja izhaja iz Moravske in Nižje Avstrijske. Kriza, ki je bila nastala v opustošenih deželah vsled tridesetletne vojne, je povzročila vedno odločnejšo zahtevo, da se odprejo realnemu posestvu novi kreditni viri, da se jim dovolijo posojila deponiranih sirotinskih svot, da se toraj razvije zveza med sirotinskim denarjem in realnim kreditom. Nova institucija se je hitro razširila in postala posebno na deželi zelo priljubljena. Pa tudi v velikih mestih so bile ustanovljene sirotinske blagajne, predvsem na Dunaju pri nadkomornem uradu l. 1715 in v ljubljanskem mestnem arhivu so nam med listinami starejših registrature ohranjene še listine, ki pričajo o obstoju podobne blagajne v mestni upravi ljubljanski. Mestna blagajna je sprejemala po dokumentih iz let 1735 do 1756 denar na obrestovanje, mestni funkcionarji, župan, sodnik, oskrbnik in blagajnik pa so pismeno potrjevali prejemke; blagajna se je zavezala s pismom, da bode vlagatelj ali pri-nescu pisma izplačala proti trimesčni odpovedi svoto in da bode v vsakem letu obrest ob pravem času tudi v gotovini izplačevala.

Zakonodavno so bile te blagajne

upravljene z dvornim dekretom z dne 4. februarja 1790 zb. pol. zak. štev. 743, ki je uznal njih javnokoristno delovanje in podrobneje upravljal njih notranje poslovanje. Po tem dekretu se ima deponiran denar varovancev vsakega dominija nabirati v posebni blagajni, katero upravlja rentni urad gospodstva. Iz nje se smejo na nizko obrestno mero dovoliti podložnim prosilcem hipotekarna posojila. Temu splošnemu odloku so pozneje sledile še podrobne določbe glede blagajniške kontrole, in poslovanja, ker so blagajne doletele na mnogih dominijih pri konkurzih zadolženih grajščakov občutne zgube. Trpka skušnja z novo organizacijo je dala končno povod, da je vlada svoje stališče napram sirotinskim blagajnam popolnoma spremenila in z dekretom osteruje dvorne komisije z dne 14. marca 1812 zb. jns. zak. 975 odredila izločitev ubožnega denarja in prepovedala nalaganje v kumulativnih sirotinskih blagajnah. Vendar so ostale blagajne v Sudetskih deželah tudi preko tega neugodnega odloka, medtem ko so v južnih alpskih provincah, pri nas, v tej dobi do zemljiške odveze večinoma prenehale delovati.

(Dalje prihodnjič.)

pe domovine. V nas vseh je eno hrepenenje, da povzdignemo ugled naše države in gospodarstvo v njej do one stopnje, ki odgovarja izrednim naravnim predpogojem in tako velikim resursam naše blagoslovljene domovine. Kakor drugod po svetu so tudi pri nas po svetovni vojski velike težave in je tuintam mnogo stvari, katere nam vsem miso všeč. Skoro biti drugače ne more, ker je ureditev naše države eden najtežjih problemov v Evropi, zakaj upravljati je treba sedaj enotno obširno zemljo, koje sestavine so bile doslej upravljane po osmih različnih tujih upravnih sistemih. Naš trud in naše najboljše prizadevanje mora biti obrnjeno na to, da po najboljših močeh skušamo razmere izboljšati s pozitivnim delom in s premišljenimi predlogi. Negativno in zlasti zlovoljno kritiko pa moramo zavračati, ker si moramo biti na jasnem, da gradimo svojo domaćijo in svoj dom samim sebi.

Naloga zbornice.

Sedanje zbornice naloge so važne in znamenite, glavno njeno delo pa bo pripraviti in skleniti volilni red za nove občne volitve v zbornico.

Predno nadaljujemo razpravo, mi je srčna potreba, da kot predsednik prvega zborovanja izpopolnjene zbornice predlagam, da pošljemo udanostni pozdrav Njega Veličanstvu našemu kralju Aleksandru I. Gg. tovariši ste vsi raz seže v znak pritrdila in soglasja ter Vas pozivljamo, da zakličemo našemu ljubljensmu mlademu vladarju trikratni: Slava in živio!

Gospod! Po razpadu avstro-ogrške monarhije je stala naša trgovska in obrtniška zbornica pred izredno težkimi nalogami. Njen delokrog je obširjal v starih razmerah kronovino Kranjsko, po razpadu pa se je delo zbornice na hip razširilo kakor krajevno tako stvarno. Nove razmere so privedle do tega, da se je delokrog trgovski in obrtniški zbornici razširil na mah na celo ozemlje Slovenije. Zbornici je bilo treba v novem delokrogu naenkrat obvladati dokaj obsežnejše posle z jako maloštevilnim osebjem. Naloga zbornice je bila tem težja, ker so v tistem razdobju neurejenih razmer in splošne negotovosti ob zelo slabem prometu manjkali zbornici za njeno poslovanje celo najpotrebnejši pripomočki. Katastri, občinski in obrtni, to je sezname in izkazi o industriji, trgovini in obrtu so se prav za našemu uradništvu najmanj poznane kraje, ki so nanovo pristopili v zbornično področje, to je za Štajersko in Koroško, nahajali v Gradcu in v Celovcu. Navzlic vsem težavam in kljub dejstvu, da je morala zbornica v svrhu ureditve nove uprave sodelovati pri najrazličnejših posvetovanjih, je zbornica, katera tudi ni imela vseh članov, hitro obvladala svoje notranje težave ter se prilagodila novim razmeram in potrebam. Najboljši dokaz, da se je zbornica v novih razmerah takoj zavedala svoje velike naloge in svojega novega zvanja, da bodi središče gospodarskih akcij v Sloveniji in žarišče vseh večjih naprav za povzdigo gospodarskega blagostanja v Sloveniji, je dejstvo, da se je že kmalu po prevratu v zbornici rodila ideja in so se storili osnovni sklepi za veliko in gospodarsko prevažno priredbo, ki se je tako srečno izvedla in obnesla v našem prvem velikem ljubljanskem seminarju za vzorce v Ljubljani. Ta sejm je po splošnem mnenju, tudi po sodbi vnanjih strokovnjakov na gospodarskem polju smatrati za mogočen gospodarski aktivum naše ožje in naše širše domovine. Za Ljubljano pa je pomenil nekak zlati teden, v katerem je dobilo oploditve celotno gospodarsko življenje in so vsa najvažnejša trgovska in obrtna podjetja došli do najmanjšega imela prelepe uspehe.

Za enotno zbornico za Slovenijo.

V novih razmerah je bilo treba zbornici ponovno v najvažnejših gospodarskih vprašanjih nastopati v interesu ne le naših interesentov, am-

pak v interesu celokupnega gospodarstva vodilno. Nastala so vprašanja dalekosežne važnosti, v katerih je morala zbornica nastopati iniciativno v ta namen, da bi se privela velika vprašanja do ureditve, primerne potrebam naše industrije, trgovine in obrta. Poseben položaj, v katerem se nahaja Slovenija v naši novi domovini, narekuje z vso silo, da imamo v Sloveniji osrednjo reprezentativno organizacijo, ki je centrala za gospodarske potrebe trgovine, industrije in obrta. Nujna potreba je, da imajo naše industrialne, trgovske in obrtne organizacije središče, v katero se stekajo v važnih vprašanjih vsa prizadevanja in odkoder je mogoče enotno voditi konkretne akcije zlasti v vprašanjih, kjer gre za potrebe in interese, ki so skupni vsem gospodarskim panogam in velikemu kakor majhnemu podjetniku kot delodajalcu. Poleg lastne, po slovenskem teritoriju razporedene organizacije trgovine, obrta in industrije, je treba skupnega središča, kataro pomenja za trgovino, industrijo in obrt sestav in sintezo obstoječih stanovskih organizacij. V velikih, za trgovino in obrtnost odločilnih vprašanjih je mogoče dosežati v državi uspehe le tedaj, ako je na razpolago močna korporacija, v kateri se osredotočujejo ekonomska prizadevanja, odkoder izhaja iniciativa in kjer je mogoče vsled pregleda celote obravnavati vprašanja tako, kakor veleva širši interes skupnosti. Prepričano, da je mogoče uspešno delovati na gospodarskem polju le tedaj, kadar je na razpolago centralna korporacija, katera ima po svoji sestavi in velikosti zadosten vpliv in ugled ter po svojih zadostnih denarnih sredstvih tudi možnost, skrbeti za potreben tajniški in uradniški personal, kateri more uspešno in koristno delovati le, če mu je omogočena zadostna specializacija v posameznih strokah, je zbornično vodstvo navzlic vsem težavam in včasih močnim centrifugalnim silam s preudarnim postopanjem naprav lokalnim prizadevanjam in potrebam moglo doslej obvarovati naše gospodarstvo težke izgube in — bodimo odkriti — nazadovanja v organizacijskem sistemu trgovine in obrtnosti s tem, da je uspešno, za Slovenijo ohraniti enotno in skupno trgovsko in obrtniško zbornico. Po velikih težavah ene in druge vrste je naše potrpežljivo in žilavo delo vodilo do tega, da se je zbornica mogla zbrati danes v tem velikem številu, v taki sestavi, katera pravično vpoštevata tako strokovno vse tri glavne panoge: industrijo, trgovino in obrt, kakor tudi krajevno daje vsem gospodarsko važnejšim predelom naše Slovenije primerno zastopstvo. Kdor pravično sodi, bo priznal, da je zbornica sestavljena danes, tako kar se tiče strok, kakor kar se tiče lokalnih ozirov, na tako srečen način, kakor bi ga bilo sicer po mnenju v teh rečeh izvedenih ljudi komaj doseči mogoče. Malo je naprav, katere so se v bivši Avstro-Ogrski obnesle praktično tako dobro ter vplivale vzpodbudno in vzgledno tudi drugod kakor trgovske in obrtniške zbornice v svoji uredbi kot skupna zastopstva industrije, trgovine in obrta. Raz stališče splošnosti bi pri nas komaj pomenilo napredek in komaj izboljšanje, ako bi se prestopilo k delitvi zbornice v industrijske, trgovske in obrtniške ter bi poleg tega v Sloveniji tako razdeljene komore delili tudi še krajevno. Kdor mirno preudari, bo prišel do zaključka, da bi to pomenjalo slabitev organizacijske enotnosti, slabitev delazmožnosti, pač pa pomnožitev stroškov, poleg tega pa bi tako cepljenje neminovno vodilo do tega, da bi te manjše reprezentacijske edinice ne mogle vzdržati si tajniškega in uradniškega osebja v tolikem številu in v taki kvalifikaciji, da bi bila mogoča potrebna specializacija funkcionarjev. V brezštevilnih poslih, ki prihajajo na obravnavanje v trgovske in obrtniške zbornice, pa je predpogoj dobrega, stvarnega in strokovnega resnega dela prav to, da se morejo referentje, ki so v ustroju korporacij konstanten element in stalna postav-

ka, intenzivneje posvečati posameznim strokam in dobiti ono stvarno znanje in tisto stvarno izkušnost, katera v takih položajih, ko treba hitre odločitve in takojšnje akcije, zagotavlja hitro orientacijo v predmetu in pravo odločitev. Na velikih trgovskih in obrtnih zborovanjih, ki so se

vršila v raznih mestih stare Štajerske, v Ljubljani in tudi na Koroškem, so zborovalci soglasno sprejemali resolucije, ki so se izrekale za skupnost zastopstva trgovine, industrije in obrta v trgovskih in obrtniških zbornicah.

(Dalje prihodnjič.)

Razvoj železniškega omrežja v Sloveniji.

(Dalje.)

Kriza ji je pa povzročila v komisijem oddelku tako ogromne izgube, da je morala tekom enega samega leta opustiti vse filijalke, odprodati vse realitete in večinoma Leykamovega deleža, katerega ustanoviteljica je bila v letu 1869. Leta 1874. se je morala odločiti k prvi redukciji kapitala na 2½ milijona fl., kateri je sledila 1875. l. druga na 2 milijona fl. Pri prvi se je odpisalo 75 fl. na delnico, pri drugi 25 fl., s tem se je znižal nivo na 50 odstotkov vplačanega ali na 100 fl. efektivne vrednosti. Banka je ostala do 1883 popolnoma brez vsake ekspanzivnosti, cela desetletja je morala delovati, da sanira izgube krize. Še le 1. 1883, v novi eri gibanja za splošna skladišča, je ustanovila v Mariboru za prehodni promet iz Ogrskega, lastno skladišče in zopet ostaja do 1906 neaktivna. V Dalmaciji sta obstojale Prima banca Popolare Dalmata z leta 1870 in po krizi je bila ustanovljena 1850 splitska banka, obe krajevni ljudski banki za droben kredit, katerih že vsled oddaljenosti valovi krize niso zadeli. Koncem leta 1873 nudijo v bančnem oziru naše zemlje sledeč pregled:

na Štajerskem 2 delniške banke s kapitalom 2.500.000 fl.;
na Kranjskem 1 delniška banka s kapitalom 150.000 fl.;
na Koroškem nobena;
na Primorskem 2 delniške banke s kapitalom 2.725.000 fl.

Po sedemdesetih letih nastaja polagoma rekonstrukcija razmer v centru. Na drugi strani karakterizira to dobo pri nas v Sloveniji splošen propad kmetijstva in domače produkcije. Paroplovba je ostala izključno v rokah italijanskega patricijata z neznatnim vplivom vladnih krogov, a načrt zveznega kanala Trsta s Podonavjem je ostal literaren polet te dobe.

Delitev južne železnice.

Podjetje družbe je obsegalo po prvotnih direktivah samo proge avstrijskih dednih provinc. S pripojitvijo lombardsko-beneških prog in prog osrednje-italijanske železniške družbe se je razširilo njeno omrežje globoko v srednjo Italijo. Oficialno se je družba imenovala c. kr. priv.

Statistika stavbenega računa do konca 1867. l. v Italiji:

Smer:	Poslovno vodstvo in nadzorstvo	Predдела	Odkup zemljišč
1. Beneške proge	1.532.092'53	395.310'18	1.089.180'69
2. Lombardske proge	2.504.139'40	781.649'—	6.856.506'13
3. Centralno-italijanske	1.994.434'45	329.457'24	2.669.368'24
4. Piemontske	—	131'38	—

Smer	Podstavba	Nadstavba	Visoke stavbe	Končna uprava	Totala čistih stavb. stroškov
1.	11.939.640'54	6.594.053'04	4.058.387'64	189.045'96	25.797.710'53
2.	12.084.310'46	9.096.936'58	5.396.614'06	506.818'12	37.227.273'75
3.	28.368.198'89	6.129.010'07	3.075.774'47	255.547'42	42.821.790'78
4.	—	412'68	44.332'20	—	44.876'26

Smer	Delež na družb. stroških	Obresti v breme kapitala	Celotno
1.	423.592'67	1.580.425'73	27.801.728'93
2.	682.228'30	2.274.475'81	40.183.977'86
3.	671.292'37	4.763.464'71	48.256.547'86
4.	—	2.923'06	47.799'32

Vsled tega je poslal tedanji trgovski minister de Pretis, ki se je že dolgo osebno zanimal za rešitev tega velikega prometno in finančno-političnega problema upravnemu svetu opomin, da mora tekom štirih tednov, potem ko se bo dosegel sporazum finančnih skupin in ko bo padla odločitev v Parizu, predložiti trgovskemu ministristvu natančen načrt delitve. Afera se je bila medtem po zaslugi nemškega tiska, ki ni mogel prebo-

leti izgub v Italiji, razširila v širši javnosti; dan na dan se je odločneje zahtevala ločitev, aktivnih avstrijskih prog, katerih dobiček je moral do tedaj kriti pasive italijanske mreže, s samostojnim upravnim svetom na Dunaju.

(Dalje prihodnjič.)

Razširjajte Trgovski list!

Kolki in neposredne pristojbine.

III.

Upoštevanje raznovrstnih okoliščin pri izračunjevanju pristojbine.

Kakor smo videli v II. delu naše razprave, se morajo pisati listine na že kolkovan papir ter si mora vsakdo izračunati pristojbino sam in potem še le pisati listino. Pri najnavadnejših listinah je to lahko. Ako imamo narediti pobornico za 8000 K, okrožim znesek na polnih 40 K, to je na znesek 8040 K ter izračunim pristojbino; ta poslednja znaša pri pobornicah, ali kakor jih imenuje srbski pristojbinski zakon »priznanice«, sedaj $\frac{1}{2}\%$.

Pristojbina znaša torej 40 K 20 v. Vzeli je tedaj kolek za 10 din. 5 par in ga prilepiti na papir ter pisati čez kolek.

V mislih smo imeli popolnoma jednostavno listino. Izračunjevanje pristojbine pa ni povsod tako lahko. V eni in isti listini se zavežeta pogodnika lahko v izpolnitev več različnih dolžnosti, ki so enkratne ali pa večkratne, cenljive ali necenljive. Lahko pridejo zraven še kake druge postranske okoliščine, na katere se moramo pa tudi ozirati, sicer imamo prej ali slej sitnosti ter je treba plačati potem poleg prikrajšane pristojbine še trikratni, petkratni ali še večkratni povišek.

Take okoliščine, ki naredijo izračunjevanje kolka nekoliko bolj zamotano, so zlasti sledeče:

1. Več dajatev ali dolžnosti v eni pogodbi.

2. Večkratne (ponavljajoče se) dajatve.

3. Dajatve, ki so ocenjene z najvišjim zneskom ali pa, ki so dane na prosto voljo.

4. Cenljivi in necenljivi predmeti.

5. Raznovrstne pristojbine v isti listini.

6. Nejasnosti v besedilu pogodbe.

7. Listine, ki obstoje iz več pol.

8. Velikost pol, iz katerih obstoje spisi.

1. Več dajatev ali dolžnosti v eni pogodbi.

Tu velja pravilo, da je vrednosti vseh teh dajatev ali dolžnosti sešteti in odmeriti pristojbino od skupne vsote. Ako so navedene v listini poleg glavne dajatve še kake postranske dajatve (n. pr. zaostale obresti), je prišteti k glavni dajatvi tudi te postranske dajatve.

V svrhu lažjega umevanja navedimo zgled.

A. odstopi neki drugi osebi B.

a) svojo terjatev iz kupne pogodbe z dne 1. julija 1921 v znesku 8000 kron

in zaostale obresti 36 K.

b) svojo terjatev iz dolžnega pisma z dne 1. septembra 1920 v ostanku 1600 K

in zaostale obresti 60 K.

Pristojbina od tega odstopnega pisma (cesije) je izračunati po lestvici II, a ne od vsakega posameznega zneska, temveč od skupne vsote, to je od zneska 4696 K. Kolek znaša torej 24 K.

2. Večkratne (ponavljajoče se) dajatve.

Ta okoliščina je ena najvažnejših. Navedimo n. pr. zakupno (najemno) pogodbo. Ta se ne sklene skoraj nikdar samo za eno leto, temveč na več let ali pa na nedoločen čas. Pristojbine pa ni plačati od najemnine enega samega leta, temveč za ves čas, toda vendar z omejitvami, ki jih hočemo navesti.

Pri izračunjevanju pristojbine velja v tem oziru naslednje določbe:

a) Ako je čas, za katerega se sklene pogodba natanko določen, pa ne presega 10 let, se izračuni vrednost dajatev ali plačil za vsa ta leta.

Če sklenemo najemno pogodbo za 8 let, ter znaša najemnina za vsako leto 4000 K, je plačati kolek od 8 krat 4000 K, to je od 32.000 K. Pristojbina, ki znaša sedaj pri zakupnih ali na-

jemnih pogodbah 1%, se izračuni torej s 320 K ter jo je vplačati na ta način, da se prilepi kolek na listino in se piše besedilo listine čez kolek.

b) Ako se sklene pogodba za več nego 10 let, se izračuni pristojbina samo od desetletnega zneska.

Če sklenemo isto najemno pogodbo na primer za 16 let, ni treba plačati kolka od 16 letnega zneska, temveč samo od 10 letnega, to je od 40.000 K. Kolek 1% znaša 400 K.

(Dalje prihodnjič.)

Pregled neposrednih davkov

s stališča novega finanč. zakona.

(Konec.)

Ker hočemo podati splošen pregled vseh davčnopравnih sprememb, nam je obravnavati tudi še te določbe. Nanašajo se večinoma na način davčnih priredb. Te so:

1. Odprava individualnih pozivov k napovedi občne pridobnine, rentnine in dohodnine. Davčne stranke se bo odslej pozvalo k napovedi le enkrat in sicer splošno. Kdor ne vloži v danem roku napovedi, bo kontumaciran.

Seveda davčne stranke lahko vložijo specialne prošnje za podaljšanje roka za vložitev davčne napovedi. Take prošnje so doslej davčne oblasti upoštevale, ako so stranke navedle tehtne vzroke.

Ker smo se z odpravo individualnih pozivov že zgoraj podrobneje pečali, se s tem vprašanjem ne bavimo podrobneje.

Omnejamole še, da so se splošni pozivi za vložitev davčnih napovedi doslej objavili običajno koncem vsakega leta. Upamo, da bo to veljalo tudi za bodoče.

2. Odpravljene so v obče tudi plačilni nalogi za odmerjene davke. To je obžalovati! Splošna želja je, da vpostavi finančna zakonodaja poprejšnje stanje. Ako se to ne zgodi, bodo davčni zavezanci v kratkem zgubili še oni pregled o svojih davčnih zavezah, katerega so imeli še doslej.

Finančna uprava upa, da si bode z odpravo plačilnih nalogov zmanjšala manipulativne posle.

Mi dvomimo, da se ji bo to posrečilo v onem obsegu, kakor to domneva.

Poglejmo le dejanski položaj. Davčni zavezanec hoče in mora vedeti, ali in kolik davek se mu je odmeril. Na davčnem uradu bi to lahko zvedel. Ako pa ondi vidi, da ne pride na vrsto, ne bode čakal dalj časa. Raje bo vzel pol pole papirja in naslovil na svojo davčno oblast prošnjo, da mu slednja naznani odmero davčno podlago. Ker je prošnja v obče n. pr. pri dohodnini in plačarini koleka prosta, se bodo take vloge pomnožile. Stranka bode potem dobila še podrobnejše podatke o svoji davčni odmeri, kakor jih v obče vsebujejo davčni plačilni nalogi.

Kar bo torej davčna plačilna oblast pridobila z odpravo plačilnih nalogov, bo zgubila z odgovori na prošnje za odmero davčno podlago.

Vrhu tega bodo obiski pri davčnih oblasteh številnejši, kakor doslej. Po našem mnenju je odprava davčnih plačilnih nalogov prenačljena.

Navedli bi za to še veliko argumentov, a nočemo razburjati. Saj bode itak bodočnost pokazala, ali ima odprava življenjsko moč ali ne.

3. V zvezi z odpravo plačilnih nalogov o odmerjenih davkih je skrajšava prizivnega roka za pritožbe in prizive na 15 dni. Teoretično ima davčna stranka vzlic skrajšavi prizivnega roka še zmeraj lahko 30 dni, da vloži priziv. Mi rečemo »teoretično«, ker dejanske razmere pač niso take, da bi stranke tudi dejansko imele na razpolago celi 30-dnevni rok.

Da to razumemo, nam je upoštevati sledeče.

Petnajstdnevni prizivni rok začne teči šele po preteku roka, ki je določen za vpogled v odmerne davčne izkaze.

Odmerni izkazi glede odmerjenih davkov bodo razgrnjeni od 1. do 15.

januarja, od 1. do 15. aprila, od 1. do 15. julija, od 1. do 15. oktobra vsacega leta.

Prizivni roki začno torej teči od 16. januarja, 16. aprila, 16. julija in od 16. oktobra naprej.

Kdor vpogleda v odmerni davčni izkaz že dne 1. januarja, 1. aprila itd., pridobi s tem 15 dni za prijavo in izpeljavo priziva, ker začne 15-dnevni prizivni rok šteti šele od 16. januarja, 16. aprila itd.

Ker je pa v večjih mestih število davčnih zavezancev zelo veliko, je pričakovati, da bode pač le malokaterim možno že takoj prvi dan vpogledati svojo davčno odmero. Čim pozneje pa vpogleda, tem manje dni ima pa na razpolago za sestavo davčne pritožbe.

Splošna želja je, da se vpostavi tudi tu prejšnje stanje. Prizivni roki v davčnih zadevah, kakor jih določa zakon z dne 19. marca 1876, drž. zak. št. 28, naj veljajo tudi v bodoče.

Nadaljno (4.) premembo je pa pozdravljati. Zadeva namreč dospevanje davkov za vplačilo, ki se enotno uredi za vse davke.

Doslej je imela skoro vsaka davčna kategorija svoje posebno dospevanje. Nekateri davki so se plačevali vsak mesec, drugi štirikrat letno, nekateri celo le dvakratno na leto.

Po novem finančnem zakonu pa dospevanje neposredni davki, državni pribitki in avtonomne doklade v plačilo dne 1. februarja, 1. maja, 1. avgusta in 1. novembra vsacega leta.

5. V plačilo dospeli davki se ne iztirjujejo, ako se plačajo v 14 dneh po dospelosti, t. j. do vsehvi 14. februarja, 14. maja, 14. avgusta in 14. novembra.

Izjeme tega pravila sta le rentni davek in dohodnina, kolikor se pobirata z odbitkom pri izplačilu.

Glede teh davščin je ostalo torej pri starem.

Rentni davek od hranilnih vlog (torej vplačljiv potom odbitka) dospeva v plačilo (pri davčnem uradu) splošno tekom 14 dni po vsakem četrtletju. (§ 134, zak. o osebnih davkih). Ako je pa davčna oblast dovolila kakemu podjetju posebne odpremnne roke, veljajo seveda ti roki.

To so takozvani odpremnni roki za pobrano (odbito) rentnino. Odbiti je pa to davščino povodom vsacega izplačila.

Slične določbe imamo pri dohodnini in plačarini. Le odpremnni rok je drugačen. Po § 235, zakona o osebnih davkih, je tekom 14 dni po vsakem končanem mesecu odbiti dohodnino in plačarino odpremiti pristojnemu davčnemu uradu.

6. Zamudne obresti se odmerjajo s 12,5 parami od vsakih 25 dinarjev zaostalih davkov, državnih pribitkov in avtonomnih doklad za vsaki mesec. Zamudne obresti znašajo torej 6%.

Ostanki v dinarju in mesecu se spregledajo.

Zamudne obresti odpadejo, ako vsakokratni zaostanek z državnimi pribitki in avtonomnimi dokladi vred ne preseže 25 dinarjev.

7. Avtonomne doklade se odmerjajo (le!) na osnovi državnega davka. Stopnje teh doklad se morajo prilagoditi tej osnovi.

Ta določba poenostavi pregled odmere raznih davkov.

Doslej smo imeli opetovano drugo odmero podlago za državni davek in zopet drugo za avtonomne doklade. Od sedaj naprej bo odmerna podlaga ena in ista pri državnem davku in pri avtonomnih dokladah.

Ker se je pa podstava za odmero davčne dolžnosti na avtonomnih dokladah spremenila, je treba tu upoštevati pri ugotovitvi avtonomno dokladnih odstotkov.

To bi bile glavne določbe novega finančnega zakona, v kolikor zadevajo osebne neposredne davke.

Ako se bode naknadno izkazalo, da bi bilo potrebno kako vprašanje še podrobneje predelati, bomo to storili v posebnem članku.

IZVOZ IN UVOZ.

Izvoz mesa v Italijo na avtomobilu. Minister za poljedelstvo in vode je rešil s št. 6641 z dne 15. septembra 1921, da se zamore izvažati v Italijo meso preko obmejne veterinarske postaje v Rakeku ne samo po železnici, ampak tudi na avtomobilu pod pogoji in predpisi, ki veljajo za izvoz živinskih surovin iz naše države v inozemstvo. Potrebne veterinarske posle pri carinarnici bo vršil državni obmejni žvinozdravnik v Rakeku.

Izvoz okužene živine v Italijo prepovedan. Po odredbi ministra poljedelstva in vod je najstrožje zabranjen v Italijo izvoz živine iz občin, okuženih po stinovski in parkljevki. Izvoz je dovoljen šele 40 dni potem, ko je v občini proglašeno, da je kužna bolezen prenehala.

Izvoz lahkkih konj. Ministrstvo za trgovino in industrijo in poljedelstvo sta odločila, da se neizčrpani kontingent lahkkih konj izvozi sledeče: od 388 konj se izvozi 194 preko carinarnice v Mariboru na carinarno v Gjevgljeli, 194 konj pa na carinarno v Bakru. Kontingent 1000 konj za izvoz preko Rakeka je podaljšani še za dva meseca.

Uvoz pšenice, soržice, rži, ječmena in koruze za predelavo. Gospodarsko-finančni komitet ministrov je odločil v seji dne 13. septembra, da se dovoljuje mlinom v kraljevini ob gotovih pogojih, uvažati pšenico, soržico, rž, ječmen in koruzo za predelovanje ter izvažati mlinске izdelke brez pobiranja eventualno veljavnih izvoznih davščin in brez ozira za eventualno veljavne omejitve ali izvozne prepovedi. Stalno dovoljenje za tak uvoz daje generalna direkcija carin na prošnjo vsakega posameznega mlinškega podjetja. Rok, v katerem se mlinski izdelki, dobljeni iz uvoženega žita, lahko okoristijo za olajšavi, omejenimi v teh določilih, se odreja na šest mesecev od dne, ko se izvrši uvozna ekspedicija žita. Ta rok sme minister za finance podaljšati, ako se dokaže v prošnji, vloženi še pred potekom šestmesečnega roka, da podjetje ni moglo izvoziti mlinških izdelkov v postavljenem roku zaradi okolišnosti, ki jih ni zakrivilo samo. Podaljšati se sme rok največ za tri mesece, nikakor pa ne dalje nego do dne 31. decembra 1922. Natančnejši podatki so razvidni v Uradnem listu št. 118 z dne 29. t. l.

Izvoz moke iz Bolgarske prepovedan. Bolgarska vlada je radi pomanjkanja moke prepovedala njen izvoz.

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Trgovsko-industrijska zbornica kraljevine S. H. S. v Solunu. V Solunu, ki je sedež ameriške in italijanske trgovske zbornice, je bila na podlagi rešenja ministra trgovine in industrije po inicijativi naših trgovcev in industrijalcev osnovana trgovsko-industrijska zbornica. Nova zbornica bo z združenimi silami svojih članov delovala za izboljšanje naših trgovskih, industrijskih in obče gospodarskih razmer med našo kraljevino in Grško. Zeleti bi bilo, da bi se naši trgovci na večjih svetovnih tržiščih zainteresirali za take ustanove in jih začeli ustanavljati.

Trgovska pogajanja med Jugoslavijo in Nemčijo. Kakor doznavamo, so se trgovska pogajanja med Nemčijo in Jugoslavijo dne 2. t. m. zopet pričela.

Dunajski velesemenj. Strokovnjaki računajo, da je znašal celokupen promet na dunajskem velesemnju 25 milijard kron. Kupei so prišli iz Čehoslovaške, Jugoslavije, Madžarske, Rumunije, Švice, Francije, Italije, Poljske, Danske, Švedske, Norveške, itd. Mnogo blaga je bilo prodanega tudi v Sudan, Abesinijo, Avstralijo in na Kitajsko.

Svobodna trgovina z mesom v Avstriji. Ministrstvo prehrane namerava uvesti popolnoma svobodno trgovino z mesom, ker državne blagajne ne morejo več prenašati deficita, katerega plačuje država pri nakupu mesa, predvsem iz inozemstva.

Cene opeki v Avstriji so zvišane. Za eno opeko se plača 8 K.

Trgovska pogodba med Nemčijo in Zedinjenimi državami. Predlaga za novo trgovsko pogodbo med Nemčijo in Zedinjenimi državami se začne takoj po rati-

Obveznice državnega investicijskega posojila 1921 se obrestujejo s 7% (sedem od sto).

fikaciji mirovne pogodbe v Berlinu. Nemci upajo, da pride do zaključka pogodbe še letos.

Industrija.

Ustanovitev novega domačega industrijskega velepodjetja. Dne 21. p. m. osnovala se je v Zagrebu nova jugoslovanska delniška družba Jurij Schicht, Zagreb. Namen te tvrdke je osnivanje tovarov na izdelavo svetovno znanih Schichtovih izdelkov kakor mila, sveče itd. Pri novem podjetju so udeleženi domači denarni zavodi kakor: Srbska banka d. d., Hrv. eskomptna banka, Hrv. trgovinska banka, Zagreb in Srbska centralna banka za Bosno in Hercegovino v Sarajevu. V upravnem svetu so bili izvoljeni: Vladimir Matijević, Zagreb, kot predsednik, Henrik Schicht iz Ustje, kot podpredsednik, nadalje Jurij Schicht, Ustje, Gjorgje Velisavljević, Makso Antić, dr. Milan Vrbanić in Nikola Božić, Zagreb. Kot nadzorniki so bili izvoljeni: Friderik Radke iz Ustja, Lazar Lagjević, Ante Stiasni in ranjo Zdvoržak, Zagreb. Tako se bodo sedaj tudi priznani Schichtovi fabrikati izdelovali v naši državi, ki so se dovažali dosedaj iz Čehoslovaške. Tvornice jugoslovanske družbe bodo urejene na najmodernejši način ter ne bodo krile le potrebe domačega trga, marveč skrbela tudi za izvoz. Novo podjetje je iz gospodarskih ozirov le za pozdravljati.

Novo tovarno za pile sta ustanovila Brata Kolenc, na Mirni. Podjetje je ustanovljeno na solidni podlagi, opremljeno z najmodernejšimi stroji po sistemu srednjeevropskih tovarnih teh vrst, ter so zaposlene v tem podjetju samo strokovne prvostopne moči. Poleg izdelovanja pil vseh vrst, se bode tovarna pečala tudi z nasekanjem starih pil na novo, ter bode postrežba z ozirom na strojni obrat točna in solidna, kakor bo tudi glede cen tovarna lahko konkurirala z drugimi sličnimi podjetji.

Opalovi rudniki na Slovaškem v sariški občini pridejo v roke neke francoske družbe, ker se podjetje baje radi pomanjkanja opalovih kupcev ni izplačalo.

Obrt.

Zaključek obrtne razstave v Mariboru. Uspeh I. obrtne razstave v Mariboru, ki je bila dne 8. septembra otvorjena, zaključena pa dne 25. septembra, je bil v vsakem oziru izvanredno lep in zadovoljiv. Razstavo je posetilo 9757 oseb, v številni vabljeni goste pri otvoritvi. Prodano je bilo za čez 650.000 K razstavljenih predmetov, poleg tega pa so dobili razstavljalci še znatna naročila, ki so nekatere obrtnike kar za cele mesece založila z delom. Na razstavo, ki se bo vršila prihodnje leto, bodo povabljeni vsi obrtniki bivše Spodnje Stajerske. Sprejela se bodo v prihodnosti tudi pomožniška in vajeniška dela. Ta prva razstava je seznanila domačine z domačimi obrtniki in upamo, da Slovenci ne bodo iskali blaga, katerega lahko dobe doma, v tujih državah.

Trimesečni keramični tečaj na srednji tehnični šoli v Ljubljani. Lončarska obrt v Sloveniji je bila svojčas lepo razvita ter je donosala lončarjem lepe zaslužke. Danes se nahaja ta nekdanja cvetoča obrt v sanju propadanja, zlasti radi tega, ker se mladina posveča raje drugim strokam, ki momentano nudijo lepšo eksistenco. Da bi lončarska obrt, ki je v več krajih v Sloveniji še danes razširjena kot domača industrija, se povzdignila na višjo stopnjo, je Urad za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani nastavljal posebnega keramičnega učitelja, ki naj bi seznanil naše lončarje z vsemi napredki v keramični industriji. V ta namen se namerava ustanoviti na srednji tehnični šoli v Ljubljani stalen keramični oddelek, ki bo zagotavljal naši lončarski obrti praktično in teoretično dobro izvežban naraščaj. S 1. novembrom se otvori prvi 3-mesečni strokovni keramični tečaj. Natančneje informacije daje Urad za pospeševanje obrti.

Denarstvo.

Povračilo obveznic predvojnih in vojnih posojil bivše avstro-ogrške monarhije. Finančna delegacija objavlja uradno: »Po izvestilu likvidacijskega odbora avstro-ogrške banke morejo naši državljani zahtevati povračilo obveznic predvojnih in vojnih posojil bivše

avstro-ogrške monarhije, ki so deponirane pri avstro-ogrski banki na Dunaju ali v Budimpešti. Naši državljani, ki se žele poslužiti te pravice, se pozivljejo, da predložijo neposredno generalni direkciji državnih dolgov v Beogradu zaključno do 20. oktobra t. l.: 1. Prošnjo za povračilo obveznic, ki jo morajo interesirane stranke podpisati. V tej prošnji morajo stranke izjaviti, da naj se obveznice izročijo naši vladi; 2. položne listine, ki so s tem v zvezi; te listine mora polagatelj podpisati in dobi za nje reverz; 3. eno legitimacijsko listino, iz katere je razvidno, da je lastnik pologa naš državljan. Prošnje, ki ne odgovarjajo gori navedenim predpisom in prošnje, ki ne bi bile predložene v predpisani roku, se ne bodo vpoštevale.

Iz Uradnega Lista. Uradni List pokrajinske uprave za Slovenijo št. 120, z dne 1. oktobra t. l. vsebuje pod točko 304 »Pravilnik o reguliranju prometa z devizami in valutami«.

Promet novčanic naše državne Narodne banke se je zopet zvišal. Po poročilu z dne 22. septembra je znašal 4.347 milijonov 481.730 dinarjev, zvišal se je toraj med 15. in 22. pr. m. za 52.699.560 dinarjev. — Posojila, katere daje bančna podlaga povečala za 2.599.338.83 dinarjev. Posojila, katere dovoljuje banka, so se zvišala za 38.667.935.69 dinarjev ter so dosegla 446.942.220.60 dinarjev.

Koliko papirnatega denarja imamo v naši državi. Finančni minister Kosta Kumanudi je v svojem eksponatu o finančnem komiteju navedel med drugim, da imamo pri nas sledeče število bankovcev: 1.555.999 kosov po 1000 dinarjev, 16.493.000 kosov po 100 dinarjev, 49.990.990 kosov po 5 dinarjev, 91 milijonov 800.000 kosov po 1 dinar, 50 milijonov 389.810 kosov po 10 dinarjev, 14.279.758 kosov po 20 dinarjev, 25 milijonov kosov po pol dinarja, 250.000 kosov po četrt dinarja. Bankovce od 1 dinarja in višje je izdala Narodna banka, manjše pa država.

Uredbo o poštnem, hranilnem, čekovnem in virementnem prometu v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev razglasi Uradni List pokrajinske uprave za Slovenijo št. 121, z dne 4. oktobra t. l. pod točko 305, na kar opozarjamo zainteresente.

100.000 dolarjev, katere je namerala vzeti v Avstrijo prokurist Wiener Bank Vereina, je zaplenila zagrebška policija. Po odredbi generalnega inspektorata ministrstva financ bodo dolarji deponirani v zagrebški podružnici Narodne banke SHS na račun Wiener Bank Vereina.

Turške srečke. Turška vlada objavlja službeno, da bo izplačala med 1. decembrom 1914 (289 žrebanje) in 1. februarjem 1920 (300 žrebanje) izžrebane turške srečke. Dobitke izplačuje Banque Impériale Ottomane v Parizu v francoskih frankih.

Tudi v Angliji se promet z novčanicami povišuje. Poročilo denarnega zavoda »Banc of England« izkazuje zvišanje prometa z novčanicami za 566.000 f. št. pri istovrstnem zmanjšanju metalne podlage v zlatu za 2930 f. št.

Carina.

Državna trošarina na sladkor v zelo oslajenih likerjih. Generalna Direkcija posrednih davkov odreja z aktom št. 14551 z dne 10. septembra t. l. sledeče: Po opombi 2. toč. 8, čl. 6 začasnega zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah se plačuje pri oslajenem likerju državna trošarina tudi za sladkor, katerega vsebuje. Ker v tabeli toč. 3, čl. 102 trošarinskega pravilnika ni določen odstotek sladkorja, ki se bo računal da vsebuje liker, ki se uvaža iz inozemstva, se bo za zelo oslajene likerje (t. zv. kremove) računal, da vsebujejo 60% sladkorja, a za vse druge manj oslajene likerje 40%. Če kdo od uvoznikov ne bo zadovoljen s temi odstotki, se more poslužiti čl. 11 trošarinskega pravilnika.

Natovorjeno blago brez osiguranja valute. Generalni inspektorat ministrstva financ je odredil carinarnicam, da se za blago, ki je bilo do 25. septembra natovorjeno, ne zahteva osiguranje valute.

Izvozna carina na koksov prah je ukinjena. Gospodarsko-finančni komitet ministrov je na svoji seji dne 16. junija t. l. odločil, da se ukine izvozna

carina na koksov prah, katerega se dobiva pri proizvodnji plina.

Začasni zakon o državni trošarini, taksah in pristojbinah in pravilnik za izvrševanje. Brošura. Delegacija je dala tatisniti pod naslovom »Začasni zakon o državni trošarini, taksah in pristojbinah z dne 27. junija 1921 in Pravilnik za izvrševanje določil o taksah in pristojbinah z dne 20. julija 1921, ročno brošuro, ki vsebuje nove taksne in pristojbinske predpise. Brošura ima v zalogi »Gospodarski urad delegacije ministrstva financ v Ljubljani«. Prodajna cena (brez poštnine) znaša 5 (pet) dinarjev. S to izdajo bode gotovo ustrezno ne samo uradom, ampak tudi zasebnikom, ki imajo posla s taksami in pristojbinami. V kratkem izide tudi posebna brošura s trošarinskimi predpisi.

Promet.

Nočni brzovlaki na progi Dunaj—Trst—Zagreb. Obratno ravnateljstvo južne železnice objavlja glede vpeljave nočnih brzovlakov na progi Dunaj—Trst—Zagreb juž. kol. Od 10. oktobra t. l. bodo vozili dnevno na progi Dunaj—Trst v zvezi iz Zidanega mosta v Zagreb (juž. kol.) D-brzovlaki po sledečem voznom redu: Odhod z Dunaja 19.20, Gradca 0.21. Prihod Maribor gl. kol. 1.35, odhod Maribor gl. kol. 2. Prihod Zagreb juž. kol. 5.39, prihod v Ljubljano 5.03. Odhod iz Ljubljane 5.27, prihod v Trst 9.35. V obratni smeri odhod iz Trsta 19.45, prihod v Ljubljano gl. kol. 0.05. Odhod iz Ljubljane gl. kol. 0.40, odhod iz Zagreba juž. kol. 0.02. Prihod v Maribor gl. kol. 3.50, odhod iz Maribora gl. kol. 4.21. Odhod Gradca 5.45, prihod Dunaj 10.55. Prvikrat vozi imenovani brzovlak v smeri Dunaj—Trst—Zagreb juž. kol. v ponedeljek, dne 10. oktobra. V obratni smeri prvokrat iz Trsta v torek, 11. oktobra in prvokrat iz Zagreba juž. kol. v sredo 12. oktobra. Ima I., II. in III. razred in en spalni voz na progi Dunaj—Trst in en spalni voz Dunaj—Zagreb juž. kol.

Promet ob madžarski meji je ustavljen. Po najnovejši odredbi ministrstva za promet je ustavljen vsak promet med Bajom in Subotico, ter Somborjem in Subotico.

Železniška proga Trst—Pulj. Po poročilih iz Milana z dne 4. t. m. so komunisti pretrgali progo Trst—Pulj. Proga je bila tako poškodovana, da je bil promet popolnoma ustavljen.

Pošiljatev nemških lokomotiv. Na račun vojne odškodnine bo Nemčija do 10. t. m. poslala 25 lokomotiv in 2000 tovrstnih vagonov.

Taksa za inozemske brzojavke. Od 1. novembra dalje se bo pri plačilu takse za inozemske brzojavke na vseh postajah računalo 6 dinarjev kot ekvivalent za švicarski frank.

Nabava novih telefonskih aparatov. Ker je potreba telefonskih aparatov v celi kraljevini zelo občutna, je ministrstvo za pošto in brzojav odredilo, da se takoj prične z nabavo aparatov.

Otvoritev telefonskih central Glina in Topusko. Kr. pošto in brzojavno ravnateljstvo v Zagrebu naznanja, da se je otvorila pri poštini in brzojavnih uradih Glina in Topusko v zagrebški županiji telefonska centrala; pri poštenem in brzojavnem uradu Virginmost pa javna telefonska govorilnica za krajevni in medkrajevni promet.

Promet z ruskimi lukami je ustavljen, ker divja baje po vseh ruskih lukah kolera.

Kmetijstvo.

Srednja vinarska, sadjarska in poljedelska šola v Mariboru je odobrena in bo otvorjena še letošnjo jesen, najbrže meseca novembra. Opozarjamo vse, da se zaradi sprejema takoj obrnejo na ravnateljstvo šole v Mariboru, da se čim prej ugotovi število obiskovalcev šole. Pogoji za sprejem v srednjo vinarsko, sadjarsko in poljedelsko šolo so sledeči: a) starost najmanj 18 let; b) z dobrim uspehom dovršena nižja gimnazija, nižja realka ali meščanska šola; c) za prosilce, ki ne prestopijo neposredno iz katerega drugega zavoda, izpričevalo o navedenosti (vedenju); e) izpričevalo o trdnem zdravju in telesni usposobljenosti; d) domovnica. Sprejemajo se tudi absolventi nižjih kmetijskih šol, ako imajo predpisano predizobrazbo. Prednosti imajo sinovi kmetijskih staršev, ki se posvetijo domačemu gospodarstvu.

Za revnejše prosilce so predvidene študijske podpore v letnih zneskih po 6000 kron. Prosilci za obisk srednje vinarske, sadjarske in poljedelske šole so brez izjeme vnanji učenci ter si morajo preskrbeti stanovanje in hrano zunaj zavoda. Natančnejše podatke daje ravnateljstvo vinarske in sadjarske šole v Mariboru. Z otvoritvijo srednje šole se nudi lepa prilika posestnikom, da skrbijo za višjo strokovno izobrazbo svojih sinov.

Naznanila trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Veliko zalogo vsakovrstnega mila, surovine za izdelavo istega kakor loj itd., nadalje slanino, maslo, zmazano meso, meso v škatljah itd. ima vedno v zalogi neka ameriška tvrdka transit Trst ali Dunaj. Naslov je interesentom na razpolago v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Vozni red parobrodne družbe »Dalmacija« je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice interesentom na razpolago.

Iz naših organizacij.

Gremij trgovcev v Ljubljani opozarja vse one svoje člane, ki imajo posla s carinarnico, na notico v »Trgovskem listu« št. 101/1921 pod naslovom »Carina«, ki razpravlja o ležarinskih pristojbah.

Zglaševanje uslužbencev. Gremij trgovcev v Ljubljani opozarja svoje člane, da morajo svoje uslužbence redno zglaševati pri gremiju, ker bo gremijalno načelstvo potrdilo samo ona spričevala uslužbencev, ki so bili redno zglašeni.

Dobava, prodaja.

Oddaja gradbenih del v Ljubljani. Ravnateljstvo državnih železnic kraljevine SHS v Zagrebu razpisuje uradno javno pismeno licitacijsko obravnavo za zgradbo poslopja za inspektorat državnih železnic v Ljubljani. Ta obravnava bo dne 15. okt. t. l. ob desetih pri direkciji državnih železnic v Zagrebu, Mihanovičeva ulica št. 12, II. nadstropje, soba št. 67. Predpisno kolkovane in zapečatene ponudbe z računsko čitljivim in brezporočnim proračunom, s priloženim potrdilom glavne blagajne direkcije državnih železnic v Zagrebu, da je ponudnik položil vadij v znesku 100.000 K v gotovini, v garancijskem pismu ali v vrednostnih papirjih, se morajo do imenovanja dne vročiti ali pravočasno poslati po pošti direkciji državnih železnic v Zagrebu, oddelku »D«, soba št. 67. Ponudbo mora ponudnik svojerodno podpisati ter v njej označiti stan in bivališče. Direkcija državnih železnic si pridržuje pravico, da izmed prispelih ponudb sprejme eno, ali pa da tudi, če bi ji ne bilo ugodno, ne sprejme nobene, in sicer ne glede na višino ponujene vsote. Podjetnik, ki se mu poverijo gradbena dela, bo moral dopolniti vadij na 5 odstotno varščino, in sicer tako, da se mu bo ta odtežala pri izplačevanju zaslužka v obrokih, navedenih v pogodbi. Zgradba mora biti popolnoma dovršena do dne 15. avgusta 1922. Obrazec ponudbe in proračuna se dobi iz 1. oktobra t. l. pri direkciji državnih železnic, oddelek D, soba št. 77, ali pri progovni sekciji državnih železnic v Ljubljani, brezplačno, načrti zgradbe pa proti povratku lastnih stroškov 400 K.

Razno.

Izpraznitev tretje cone. Italijanskega poslanika na našem dvoru grofa Manzonia je sprejel v Rimu minister zunanjih del Della Toretta. Grof Manzoni je predlagal ministru zunanjih del, da naj v interesu dobrih odnosov z Jugoslavijo kakor hitro mogoče odredi izpraznitev tretje cone.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Gorici demolirana. Goriški fašisti so napadli podružnico Ljubljanske kreditne banke v Gorici z bombami in jo popolnoma demolirali. Razbili so vse prostore in napravili ogromno škodo.

130 milijonov dinarjev za orožje. Ministrstvo za vojno in mornarico je poslalo v inozemstvo komisijo z naročilom, da kupi za 130 milijonov dinarjev orožja in municije. V komisiji so trije polkovniki in en podpolkovnik.

Konferenca v Portorose. Konferenca nasledstvenih držav bivše avstro-ogrske monarhije bo v prvi polovici oktobra v Portorose.

Ukinjen sekvester. Na intervencijo Anglije pri ministrstvu pravde, je ukinjen sekvester nad rudnikom Bleibergwerke Union v Mežiški dolini in je bil rudnik predan angleški družbi, ki je rudnik kupila.

Cene vozniških listkov na dunajski električni železnici. Vozni listki na dunajski električni železnici so se podražili za 6 kron ter stanejo sedaj 16 kron mesto 10 K.

Dobrodelno društvo tiskarjev v Ljubljani, ki podpira izključno le vdove in sirote umrlih, padlih in onemoglih članov, praznuje v nedeljo, 16. oktobra t. l. svojo 25. letnico. Ob tej priliki priredi zabavni večer v veliki dvorani »Uniona« z bogatim sporedom in plesom, na kar si občinstvo že danes opozarjamo.

Tržna poročila.

Trg.

Zagreb. Govedina: I. sprednji del 26 K, zadnji del 30 K, II. sprednji del 16 K, zadnji 20 K; teletina: sprednji del 18 do 20 K, zadnji del 22 do 24 K; svinjsko meso: 36 do 44 K; slanina: 54 do 58 K; mast: 62 K; sušeno svinjsko meso: 56 do 60 K; krompir 4 K; mleko liter 7 K; jajca (komad) 2.50 do 3.50 K; jabolka (kg) 6 do 8 K; hruške 8 do 10 K; breskve 8 do 10 K; grozdje 16 K; čebula 8 K; špinača 16 K.

Poročilo s tržišča s poljskimi pridelki. Pojavilo se je nekaj koruze nove žetve. Sklepajo se terminske kupčije po nekoliko nižjih cenah za dobavo november-december-januar, dočim se za poznejše zahteva 800 K postavno postaja natovoritve. Umetno sušena nova koruza stane pri nabavi tekom tega meseca 750 K do 770 K franko sremške postaje. Pšenica, ki se pojavlja radi slabega prometa le v malih količinah, stane 1030 K do 1060 K. Rž notira 850 do 880 K, oves 740 do 780 K, po kakovosti, ječmen 890 do 950 K. Moka 0 stane 15.90 do 16.20 K z vrečo. Vse cene postavno postaja natovoritve. Promet je slab.

Hmelj.

XXVI. brzojavno tržno poročilo: Zatec, 4. oktobra 1921. Zivahno povpraševanje; zelo čvrsto 6200—6800 č. K za 50 kg.

Erjavac & Turk

PRI „ZLATI LOPATI“

trgovina z železnino in cementom

Ljubljana, Valvazorjev trg 7
preje Hammerschmidt (Mühleisen)
nasproti Križanske cerkve.

Ign. Žargi = „Pri nizki ceni“
Ljubljana, Sv. Petra c. 3.

Trgovina z drobnim, pletenim in modnim blagom ter raznim perilom in kravtami na debelo in drobno.

Velika izbira potrebščin za krojače in šivilje.

Kolonijalno blago.

Kava. New-York loko 8¹/₁₆ (dan prej 8.12), sept. 7.55 (7.54), dec. 7.78 (7.82), mare 7.94 (8.01), maj 8.08 (8.16), julij 8.19 (8.29). Amsterdam. Java Robusta, loko 31¹/₂ c. fob. Indijsko blago, sept.—okt. 31¹/₂ c. fob. Holandija Padang Robusta telquel, sept. 25 c. cif Holandija, loko 28 c. fob. Palembang Robusta, sept. okt. 24 c. cif. Rumenkasta Sumatra Liberia 40 c. fob. rumena. Java 44 c. fob.

Hamburg: Prima Santos 14 M, Superior 13, Good 11.50, Centralno ameriška 19, Robusta o B. 10. Prima Java 11 M ¹/₂ kg brez carine.

Borza.

Zagreb, devize: Berlin 195.50—198, Milan izplačilo 980—990, ček 975—985, London 920, Newyork ček 243—244, Pariz 17.50, Praga 265—267, Švica 4247, Dunaj 7.40—7.50, Budimpešta 35.50—36, valute: dolarji 236—241.50, avstrijske krone 9—10, rublji 11—13, napoleoni 790, marke 192—194, leji 202, lire 960—965.

Jadranska banka 1250—1300.
Ljub. kreditna banka 850—875.
Narodna banka 520—530.

Beograd, valute: dolarji 58.50, leji 51, devize: London 224, Pariz 288, Praga 64, Dunaj 1.925, Berlin 48.70, Milan 239.50.

Zürich, devize: Berlin 4.60, Newyork 5.65, London 21.38, Pariz 41.45, Milan 22.75, Praga 5.95, Budimpešta 0.82, Zagreb 2.30, Bukarešta 4.75, Varšava 0.12, Dunaj 0.35, avstrijske žig. krone 0.22.

VABILO

na občni zbor dne 24. oktobra 1921 ob pol 11. uri dopoldne v »Narodnem domu« v Brežicah.

Dnevni red:

1. Ustanovitev gremija za brežiški okraj.
2. Potrditev predloženih pravil.
3. Predlogi in slučajnosti.

Pri nezahtovni udeležbi članov se eno uro pozneje vrši občni zbor ob vsakom številu navzočih.

Ker je dnevni red zelo važen, se udeležba posebno priporoča.

Trgavska zadruga v Brežicah.

Ant. Umek, l. r.
t. č. načelnik:

Vsakovrstne

slamnike in klobuke

ima vedno veliko zalogo za gospode, dečke in deklice ter posebno izbiro najnovejših damskih, tovarna modelov. **Franjo Cerar,** slamnikov Stob, pošta Domžale pri Ljubljani.

Različne torbice (cekarje), različna stojala za cvetlice, predpražnike itd. — V popravila se sprejemajo različni stari klobuki in slamniki v Ljubljani pri trdku Kovačević in Tršan, Prešernova ul. 5 na dv., vsako sredo in soboto

Lesene žeblice za čevlje

izdeluje

Tovarna lesenih žeblic

Ivan Seunig ml.

Tacen pod Šmarno goro pri Ljubljani.

I. SANDRIN, Ljubljana, Mestni trg 6

Velika zaloga vsakovrstnega

usnja, kož, podplatov, gonilnih jermenov in boksa NA DEBELO.

Veletrgovina

A. Šarabon v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago raznovrstno žganje

moko

in deželne pridelke raznovrstno rudninsko

22, 10—10 vodo,

lastna pražarna za kavo

in mlin za dišave

z električnim obratom.

Čeniki na razpolago.

Priporoča se trdka

Josip Petelinc Ljubljana, Sv. Petra nasip 7 tovarniška zaloga šivalnih strojev

Igel in posameznih delov za vse sisteme šivalnih strojev in koles, olje ter potrebščine za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje ter galanterijo na drobno in debelo.

Cene nizke! Postrežba točna!

Na debelo in drobno najceneje kupite trgovski in kancelijski gladek, črtan, kariran in kvadriran, pisarni v mapah in skatljah, ubran (Krepp), svileni, klosetni in ovojni razne zvezke za srednje in višje šole, raznovrstne kuverte in razglednice, čipke za stelaže ozke in v polah, kredo, peresa, svinčnike, radirke ter razne druge pisarniške in šolske potrebščine pri

L. PEVALER, LJUBLJANA, Židovska ulica 4.

I. JUGOSLOV. TOVARNA

za gume in kovinske predmete

== d. z o. z. ==

Slovenska Bistrica

Oferiramo

naše prvovrstne rožene gume v vsaki velikosti in po vsakem vzorcu :: s cenami brez konkurence ::

Zahtevajte cenike!

Prodaja na veliko!

Ne slabite naše valute z nepotrebnimi importi!

Gazela milo

Je prvovrstne kakovosti in ca 20% ceneje kot enakovredno importirano milo.

Milarna in svečarna d. d. v Ljubljani.

Nagrobne lučice sveče, milo esvesko in toal.

Kremo (čistilo) Mirija, Jurjevo, C. M., Dilber, Cipulin, mast (vazelina) ličilo, Sidol.

Krtače ribarice iz riževе slame in korenine, konjske, za likanje (glanc) mazalke, motvoz in čevljarsko prejo (dreto).

Bičevnike prave tržaške, gladke in pletene, orehove pletene, biče, vezalke (jermena) za čevlje.

Cigaretni papir vseh vrst, pisarni, kancelijski, konceptni, gladilni, (šmirgel) in stekleni papir ter drugo kratko robo nudi po najnižjih cenah veletrgovina

Osvald Dobeic, Ljubljana, Sv. Jakoba trg 9.

PILE iz prvovrstnega materiala vseh vrst in v vsaki množini nudi

:: :: najmoderneje urejena prva tovarna te vrste v Jugoslaviji :: ::

BRATA KOLENC - Mirna, Dolenjsko.

Prevzemajo se tudi stare pile v novo nasekanje.

Cene zmerni!

:: :: ::

Izvršitev točna!

SLOVENSKA BANKA

LJUBLJANA, Krekov trg 10, nasproti „Mesnega Doma“

Obreštuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu. . . Izvršuje se bančne posle najkulantneje.

Vplačana delniška glavica K 30.000.000.

Telefon št. 567. . . Čekovni račun št. 12.200.

Hedžet & Koritnik — Ljubljana

Frančiškanska ulica 4

MANUFAKTURNA
blagovnica na debelo

Dular & Fabiani

veletrgovina
manufakture

Ljubljana, skladišče Balkan.

Priporoča svojo bogato zalogo
po najnižjih cenah.

Samo na debelo.

! Pozor

trgovci!

Nepremočljiva mast
za čevlje in usnje.

Cene in kvaliteta
brez konkurence.

Rafinerija mineralnega olja

Cankarjeva ul. 1 **Maribor** Cankarjeva ul. 1

Vzorci na zahtevo brezplačno.

Jedilno orodje

vsake vrste, kakor žlic, vilic, nožev,
zajemalk (Schöpfer) in druge kuhinjske
posode iz aluminija ter

svinčene plombe

dobavlja v vsaki množini

Tvornica „Cinal“, Celje.

Novoustanovljena lastna gal-
vanizacijska naprava

sprejema po nizkih cenah vse pred-
mete v poniklanje, pobakrenje in po-
medenje. Ista prevzame tudi vsa vli-
valna dela iz aluminija, cinka in medi
(Messing).

Kupuje stare kovine

po najvišjih cenah.

Medić, Rakovec & Zankl,

prej:
A. Zankl
sinovi.

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.

Brzjavlj: Meraki Ljubljana.

Telefon: 64

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste
barv, suhe in oljate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno
olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in
mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

»MERAKL«. Lak za pode. »MERAKL«. Linoleum lak za pode.

»MERAKL«. Emajlni lak. »MERAKL«. Brunoline.

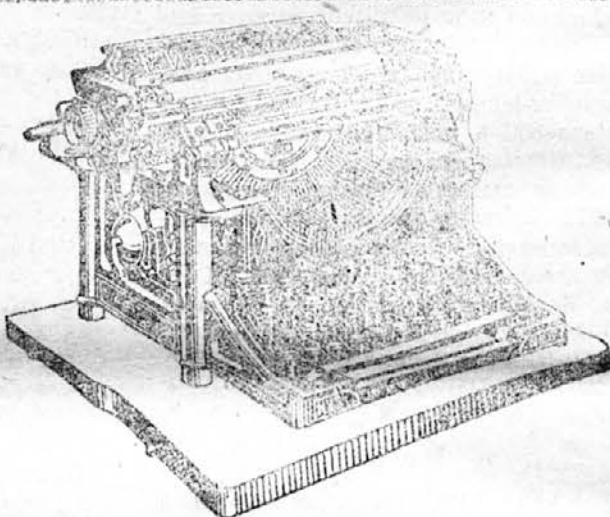
Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Underwood

najboljši ameriški pisalni
stroj sedanosti

Opalograph

razmnoževalni aparat,
razmnožuje strojno in
ročno pisavo potom ne-
izrabljive stekle plošče.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo: 15, 20-20

The Rex Co. Ljubljana, Gradišče 10.

Moderno urejena popravilnica vseh pisalnih strojev.

VELETRGOVINA

Gregorc & Verlič

Ljubljana

priporoča

špecerijsko, koloni-
jalno blago in vsako-
vrstno žganje.

Konkurenčne cene — točna postrežba!

Brzjavlj: GRELIČ.

Telefon interurb. štev. 246.

Zahtevajte cenike!

I. C. MAYER

LJUBLJANA

Ustanovlj. 1834.

MANUFAKTURA

EN GROS

EN DETAIL

Edina razprodaja vseh vrst

specijalnega mavca - gipsa

za celo kraljevino SHS.

Tvornic: Stanz, Kindberg, Sem-
mering, Schottwien, Puchberg,
Auseewiesen etc., nudi po najnižji
ceni iz svojih zalog:

Ljubljana, Osijek, Novi Sad, Zemun

Kosta Novakovič

veletrgovina mavca

Ljubljana, Židovska ulica št. 1.

FRANCOSKA!

PONUĐITE IN POVZORČITE VSE IZVOZNE PREDMETE, ZLASTI
DEŽELNE RIDELKE, FRANKO IN ZACARINJENO ŠPILJE,
UVOZNI TVRDKI JANKO LAVRIČ, STRASBOURG, RUE CHARLES
APPELL 1, BRZOJAVNI NASLOV »SLOVENIA STRASBOURG«.

LANG IN DRUG, OSIJEK

prevzame zastopstva in samoprodajo od raznih
industrijskih podjetij v Sloveniji v svrhu
vpeljave slovenskih produktov.

Cenjene ponudbe na zgornji naslov.